

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ(*)

Τοῦ Μητροπολίτη Πάφου κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Μέσα στή δίνη τῶν πολιτικῶν συγκρούσεων καί τῆς οἰκονομικῆς ὑφeseς, πού πλήττει τήν Κύπρο, ἀλλά καί τό μητροπολιτικό Ἑλληνισμό -ἴσως, μάλιστα, περισσότερο ἐκεῖνον,- τά ἄλλα ζητήματα ἔχουν περάσει στό περιθώριο. Κι εἶναι λογικό αὐτό. Ἐνα τέτοιο πρόβλημα εἶναι καί ἡ διδασκαλία τῶν Θρησκευτικῶν στά σχολεῖα. Ἐκτός ἀπό μᾶς, τοὺς δασκάλους, τοὺς θεολόγους καί τοὺς κληρικούς, ἐλάχιστους ἄλλους ἐνδιαφέρει τό θέμα. Ἐχει, ὅμως, ὄχι μόνο γιά μᾶς, ἀλλά γιά ὅλους τοὺς Ἕλληνες, σπουδαία σημασία τό ἰδιαίτερο αὐτό μάθημα. Γιατί αὐτό θά καλλιεργήσει στάση ζωῆς στό μαθητή. Θά δώσει προσανατολισμό ὄχι μόνο γιά τά μαθητικά χρόνια, ἀλλά γιά ὁλόκληρη τή ζωή.

Στό πῶς πρέπει νά διδάσκεται στά σχολεῖα τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν δέν εἶναι εὐκόλο νά ἀπαντήσῃ κανείς. Εἶναι ἓνα δύσκολο, δυσκολότατο, θέμα. Χρειάζεται παιδαγωγικό ταλέντο, ἰδιαίτερη ἱκανότητα στά ἑλληνικά, βαθιά γνώση τοῦ περιεχομένου τῆς πίστεως μας, ἀντίληψη τῆς σημερινῆς πραγματικότητας. Εἶναι δύσκολο τό μάθημα, γιατί δέν ἀπευθύνεται στή λογική, μόνο, τοῦ μαθητῆ, ἀλλά καί στήν ψυχή του.

Ὡς πρός τό περιεχόμενο τοῦ μαθήματος μέχρι πρόσφατα δέν

---

*) Ὁμιλία κατά τήν κήρυξη τῶν ἐργασιῶν ἡμερίδας γιά τή διδασκαλία τῶν Θρησκευτικῶν στό Δημοτικό, σύμφωνα μέ τά νέα ἀναλυτικά προγράμματα, πού ἔγινε στό Πανεπιστήμιο «Νεάπολις» Πάφου, στίς 16.5.2012.

είχαμε ιδιαίτερο πρόβλημα. Τό Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας μέ τό νά αναφέρεται σέ Παιδεία τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητας ξεχωριστά, κατοχύρωνε καί τό περιεχόμενο τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν. Ὅλοι οἱ Ἑλληνες Κύπριοι ἦσαν καί Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί καί οὐδεῖς ἀμφισβητοῦσε τόν ὁμολογιακό χαρακτήρα τοῦ μαθήματος. Αὐτόν τό χαρακτήρα εἶχε, τό μάθημα, καί κατά τή διάρκεια τῆς ἀποικιοκρατίας. Ἀπό τότε πού ὁ Χριστιανισμός ἐγίνε ἡ μόνη θρησκεία τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ ἐκτόπισε τήν πολυθεΐα τοῦ Ὀλύμπου καί ἀφοῦ προσέλαβε πάμπολλα στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὅπως τή γλῶσσα, τούς φιλοσοφικούς ὅρους, τό δημοκρατικό πολίτευμα στήν ἐκκλησιαστική διοίκηση, τήν ἐξεικόνιση τοῦ Θεοῦ καί ἄλλα, ἐδημιουργήθη νέος χαρακτήρας τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος δέν νοεῖται χωρίς τόν Χριστιανισμό, οὔτε καί μακριά ἀπό τήν Ἐκκλησία. Γι' αὐτό καί οἱ Ἑλληνες ἐταύτισαν τήν Ὁρθόδοξη πίστη καί τήν Ἑλληνική ἐθνική συνείδηση. Ἡ ταύτιση αὐτή ἀπετέλεσε τή νέα πνευματική δύναμη, τήν ὁποία τό «Ἑλληνικόν», γιά νά χρησιμοποιήσω τόν ὄρο τοῦ Ἁγίου μάρτυρος Ἰουστίνου τοῦ Φιλοσόφου, ἀντέταξε στήν πίεση ἐχθρῶν καί φίλων, δυνάμεων ἀπό τό ἐξωτερικό, ἀλλά καί ἀπό τό ἐσωτερικό.

Μέ αὐτά τά δεδομένα οἱ πρόγονοί μας, ἀλλά κι ἐμεῖς οἱ μεγαλύτεροι, διδακτήκαμε τά Θρησκευτικά. Ἦταν μιά προέκταση τοῦ σπιτιοῦ, τῆς οἰκογένειας, ὅπου θρησκευτικές ἱστορίες καί ἐμπειρίες μεταλαμπαδεύονταν ἀπό γενιά σέ γενιά. Ἦταν καί συμπλήρωση τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, πού μέ τή λατρεία, ἀλλά καί τά κατηχητικά της, δημιουργοῦσε καί ἐνδυνάμωνε θρησκευτικά βιώματα στά παιδιά. Εἶχε καί μιά ἱστορικά δομημένη μορφή ἡ διδασκτέα ὕλη τότε. Μπορεῖ νά μή ἄρχιζε νά διδάσκεται ἀπό τήν πρώτη τάξη τοῦ Δημοτικοῦ, ἀλλά ξεκινοῦσε μέ τήν Παλαιά Διαθήκη, προχωροῦσε στήν Καινή, ἔφτανε στήν Ἐκκλησιαστική Λατρεία καί Ἱστορία.

Ἀργότερα ἡ δομή τῆς ὕλης ἄλλαξε, ἀλλά τό περιεχόμενο ἔμεινε, περίπου, τό ἴδιο.

Σήμερα είναι γεγονός ότι τά χαρακτηριστικά της κοινωνίας μας άλλαξαν. Καί ή σύνθεσή της - μιλούμε καί ἔχουμε ὄντως πολυπολιτισμική κοινωνία -, ἀλλά καί τά προβλήματα της (βιοηθικά, οἰκολογικά), καθώς καί τό σημερινό κοσμοεῖδωλο. Μιά ἀναδιάρθρωση τῆς ὕλης, προσθήκη νέων καί ἀφαίρεση παλαιῶν εἶναι καί κατανοητή καί ἀναμενόμενη. Ὅταν ὁ στόχος εἶναι κινούμενος, δέν μπορεῖ τά μέσα νά εἶναι στατικά. Ὅφειλουμε τήν πάντα σταθερή διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου καί τίς ἀναλλοίωτες ἀρχές του νά τίς ἐκφράσουμε μέ νέους ὅρους, ἐφαρμόζοντάς τις στίς νέες συνθήκες, πού ἐπιβάλλει ἡ Ἐπιστήμη, ἡ Τεχνολογία, ἡ Κοινωνιολογία τοῦ καιροῦ μας.

Σ' αὐτό τό θέμα ὀφείλω νά ἐκφράσω τήν εὐαρέσκειά μου καί νά ἐπαινέσω ὅσους ἐργάστηκαν γιά τά νέα ἀναλυτικά προγράμματα τοῦ Δημοτικοῦ, γιά τά ὁποῖα καί ἀναφερόμαστε σήμερα.

Νομίζω, ὅμως, πώς κάπου, σέ κάποιους τομεῖς, ὑπερβάλλουμε μέ τά νέα ἀναλυτικά προγράμματα. Ἡ ἀποδοχή τοῦ ἄλλου, τοῦ διαφορετικοῦ, ἀκόμα καί τοῦ ἐχθροῦ, κι ὅχι μόνον ἀποδοχή, ἀλλά καί ἀγάπη καί θυσία γι' αὐτόν, εἶναι βασικό χαρακτηριστικό τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀκόμα καί σέ καιρούς διωγμῶν ἡ Ἐκκλησία εὐχόταν ὑπέρ τῶν διωκτῶν της. Τό νά εἰσάγουμε, ὅμως, στό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν ἀπό τήν Α' Δημοτικοῦ θέματα μέ τίτλο «Φίλη καί φίλος μέ ὅλες καί ὅλους πέραν τῆς θρησκείας καί τοῦ χρώματος, φυλῆς καί πολιτισμοῦ» κ.λ.π., ἐκτός τοῦ ὅτι ξεπερνᾷ τήν ἀντιληπτική ἱκανότητα τῶν μαθητῶν, δέν ἐξυπηρετεῖ τόν προβαλλόμενο στόχο, ἀλλά μᾶλλον σύγχυση καί ἀμφιβολία θά δημιουργήσει. Οὔτε καί ἡ μελέτη ἄλλων δογμάτων, ἢ θρησκειῶν, ἀπό τίς μικρές τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ (ἀπό τήν Γ' Δημοτικοῦ... γιά Ἀρμένιους, Μαρωνίτες, Τουρκοκύπριους) νομίζω, ὅτι θά προσφέρει, ἢ θά ὠφελήσει τά παιδιά. Προηγουμένως, ἂν δέν κάνω λάθος, αὐτό γινόταν μόνο στήν Στ' Δημοτικοῦ. Δέν νομίζω, ὅτι ἡ ὑπαρξη σέ κάποιες τάξεις, μερικῶν σχολείων, μικροῦ ἀριθμοῦ ἀλλοδαπῶν, ἢ ἀλλοθρήσκων παιδιῶν δικαιολογεῖ αὐτή τήν τακτική. Δέν πρέπει νά ὑπερτιμοῦμε τά δικαιώματα τῶν ξένων εἰς βάρος

τῶν δικαιωμάτων τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ μας. Ὅπου ὑπάρχει σημαντικός ἀριθμός ξένων μαθητῶν θά μπορούσαν νά γίνουν διευθετήσεις διαφορετικές. Ἐξάλλου ἡ διαφορετικότητα, ἡ ιδιαιτερότητα, ἡ ἔννοια τοῦ ἄλλου καί τῆς ἀποδοχῆς του δίνονται μέσα ἀπό τήν ὅλη ἀγωγή τοῦ σχολείου, τίς γιορτές καί συγκεντρώσεις καί τά ἄλλα μαθήματα. Μά, τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν καί τή μελέτη τῶν ἄλλων δογμάτων καί θρησκειῶν σ' αὐτό τό πρῶτο ἡλικιακό ἐπίπεδο, ἐπαναλαμβάνω, μᾶλλον σύγχυση θά ἐπέλθει.

Θά ἤθελα, ἐπίσης, νά ἐπισημάνω κάτι πού εἶναι πολύ ἐμφανές, τουλάχιστον σ' ἐμένα, στά νέα προγράμματα σπουδῶν τῶν Θρησκευτικῶν. Ἐπιδιώκεται, τό λέει ξεκάθαρα ἡ εἰσαγωγή στό πρόγραμμα σπουδῶν, ἡ γνωριμία τῶν μαθητῶν καί μαθητριῶν «μέ τήν Ἐκκλησία, τά μεγάλα θρησκευτά του σύγχρονου κόσμου καί τό θρησκευτικό φαινόμενο». Δέν ὑπάρχει δηλ. στόχος μύησης στήν πίστη, δημιουργία βιώματος. Ὅλα τά πιό πάνω θά περάσουν στό μαθητή ὡς γνώσεις.

Ἴσως αὐτά νά συμβαίνουν σέ ἄλλες χώρες, πού δέν ὑπάρχει ἡ συγκεκριμένη σχέση Πολιτείας καί Ἐκκλησίας, πού ὑπάρχει στήν Ἑλλάδα καί στήν Κύπρο. Γιά τοὺς Ἕλληνες ἡ Ὁρθοδοξία ἀποτελεῖ τήν ψυχή τους. Εἶναι ἡ ιδιαίτερη σχέση πού ἀναφέραμε προηγουμένως. Ἄν ἡ Ὁρθοδοξία περιθωριοποιηθεῖ, θά χάσουμε τήν ἰδιοπροσωπία μας. Θά παραδοθοῦμε, ἀπό μόνοι μας, σ' ἓνα θρησκευτικό, ἀλλά καί ἐθνικό ἀποχρωματισμό, θά ἀφομοιωθοῦμε μέσα στόν κατακλυσμό ἀλλοδόξων καί ἀλλοθρήσκων.

Ἐχω, λοιπόν, τήν αἴσθηση, ὅτι στήν προσπάθεια τό μάθημα νά παρακολουθεῖται ἀπό ὅλους, νά ἀποφευχθεῖ ὁ κίνδυνος τῶν αἰτήσεων ἀπαλλαγῆς, κινδυνεύουμε νά τό στερήσουμε ἀπό βασικά καί οὐσιώδη γνωρίσματά του. Ἡ δημιουργία βιωμάτων καί ἡ ἀνάγκη μύησης στήν πίστη εἶναι ἀναγκαιότερη ὅσον ποτέ σήμερα πού τά παιδιά ἔρχονται στό σχολεῖο χωρίς καμιάν οὐσιαστική θρησκευτική προπαίδεια. Οἱ γιαγιάδες, μέ τίς ἱστορίες τους,

έχουν έκτοπισθεί από τή σημερινή μορφή τής οίκογένειας, ή τη-
λεόραση δίνει άλλου είδους μόρφωση καί οί γονεῖς συνήθως έργά-
ζονται.

Ίσως νά άντιτάξει κάποιος ότι ή δημιουργία βιώματος καί ή
μύηση στην πίστη είναι δουλειά τής Έκκλησίας καί όχι τοῦ σχο-
λείου. Μά είναι αὐτή ή ιδιαιτερότητα τοῦ Έλληνισμοῦ, ὅπως
εἴπαμε. Δέν υπάρχουν ὅρια Πολιτείας - Έκκλησίας. Κι εἴπαμε,
ὅτι μιλοῦμε γιά τήν Παιδεία, πού προσφέρεται στην Έλληνική
κοινότητα, ή ὁποία, φυσικά, καί δέν αποκλείει κανένα από τοῦ νά
τήν παρακολουθήσει.

Μέ αὐτούς τούς προβληματισμούς καί αὐτά τά ἐρωτηματικά,
ἀλλά καί χωρίς καμιά προκατάληψη, κι ἀφοῦ ἐκφράσω τίς εὐχα-
ριστίες μου στό Πανεπιστήμιο «Νεάπολις», τούς ὁμιλητές καί
ὅλους τούς συντελεστές τής παρούσης ἡμερίδας, κηρύσσω τήν
ἐναρξη τῶν ἐργασιῶν της. Μέ ἐνδιαφέρον θά παρακολουθήσω τίς
εἰσηγήσεις καί θά ἀναμένω τά πορίσματα.
